

3 театру.

Уіліям Шекспір: *Отелло*, т-а-
гедя на 5 дій; переклад Ми-
хайла Рудницького, постановка
О. Загарова.

При уявах до вистави якої-
небудь шекспірівської драми можна
спокійно мовчанкою проминути ску-
пі біографічні дані про особу авто-
ра. Хто із глядачів не знає їх, той
справедливо може потішитись фак-
том, що й відвідувачі власного те-
атру Шекспіра в Лондоні ні трохи
не цікавилися особою директора-
режисера й актора театру та автора
пєси в одній постаті, і що воно
зовсім не впливало на зменшення
їхнього захоплення виставою. Так
само нічого казати про сюжет і
проблему *Отелло*: аж надто ясно,
що зміст пєси є банальний й сміш-
ною є проблема. А проте пєса жи-
ве й сотні літ утримується у репер-
туарі всіх драматичних театрів усьо-
го культурного світа.

Такими менш-більше словами,
якими в есуйній промові пере-
кладав першої шекспірівської
пєси на українській сцені, можна
зачати короткий вступ із позавчор-
ашньої прем'єри *Отелло*. Те, що
Шекспір упарве зійшов до ре-
пертуару української сцени, явля-
ється домінуючим моментом над усі-
ма іншими думками зв'язаними з
виставою. На заході трактують з
нагоди шекспірівських вечорів про
нові редакції текстів пєс і про нові
дослідки над шекспірівським те-
атром та діймаються порівнянням
кращій авгаально відомих відтворів
шекспірівських постатей на великих
європейських сценах. Ми-ж — пе-
редусім мусимо ствердити, що шек-
спірівська *пєса живе* й після соток
літ існування досягала і до
дверей нашого українського театру,
який у ніжності рідкував дагоко ро-

зду своїх західних сусідів. З хви-
линою, коли в авдиторії національ-
ного театру заговорили герої, зро-
джені з творчої уяви Шекспіра,
Молієра й Ібсена, — національний
театр перейшов ту прогалину, яка
не допускала широку театральну
публіку до джерел світової куль-
тури. Український театр придбав
одну з необхідних передумовин
розвитку оригінальної драматичної
літератури.

Шекспірівська пєса живе. Її
зовнішня форма глузує з усіх кан-
онів, у які вірують теоретики й
практики драматичної архітектури;
її зміст — сюжет і проблема — не
відповідає найскромнішим вимогам
щодо вишїї й конфлікту. А проте
шекспірівська пєса живе й сьогодні
ми слідкуємо з негавгаючою ціка-
вістю за авазавком, розвитком і ро-
зававкою трагедії, яку переживають
хімерні герої Уіліяма Шекспіра, не
аважуючи на те, що ціла їхня істо-
рія може й авсім — не переконув
нас. Саме це і є суттєво і аваданням
генія — авалишатись генієм і тоді,
коли всі смертні не бачуть в йому
нічого геніального.

Отелло має право дивувати
нас своїм незрозумілим чаром більше
ніж його безсмертні брати *Гамлет*,
Макбет чи *Король Лір*. Без-
глузда завдрість венеціанського му-
рина мабуть не може авкликати
прихильного співчуття і найбільш
глупо авадрісних чоловіків ХХ сто-
ліття. Авеча авданість *Деадемона*
зневбожує до себе не тільки сучас-
них жінок але й муштин, які не
люблять авемських янголів. Психо-
логії нашого часу вже більше від-
повідав невольна авлоба й жага
пєсти Яга, хоча авнову таки холо-
да на льогіка аважав починини його
ненависти надто малими у відно-
шенню до її гранд-озних авслідків.
А проте, все вкупі складається на
цілість, яка авс тї прикмети, що
ставлять її на одну лїнію із авис-

аваланими авдосажиними архітао-
рами.

Наскільки мені відомо, існують
дві головні інтерпретації постаті О-
телло, яких тримаються артисти при
її авдтаворюванню: Одна з них ав-
правдує слїпоту і брутальність му-
рина його расовим походженням,
— маючи при цьому на увазі поняття
шекспірівського часу про муринаське
дикунство (тепер ніхто не став би
персоніфікувати стихійну неугавка-
ність представником раси, якої од-
ною з головних авхарактеристичних
рис авлаві є лагідність). У такій ав-
терпретації *„муринство“* Отелло ав-
мінусе авс усіма його рухами й учин-
ками. Ніжність і брутальність, люб-
бов і ненависть, хитрість і безпосе-
редність, егізм і самопожертва —
все це пояснюється авзмінливою ав-
дачею авданного мешканця авфрикан-
ських лїсів. Інші авнову авчать у
муринї автїльки його чорну шкуру;
авже Отелло — це авлаветний аве-
неціанський подхаводець, авдїлений
найвищими почестями могутчої ав-
ждави — це авнятель дождї і сенаторів,
— це христїанин аверянятий авсокою
авенеціанською культурою, це
людина авдїлена авснотами небу-
данного розуму, авсноти і хоробро-
сти. П. Загарів тримався авдше
першої *„муринської“* автерпретації.
Моменти найбільших психїчних мук
авяав авс скаженістю, — і треба
авзнати з найбільшою пошавною,
що в цих моментах авс був авзпї-
ванний. Аваталїж — аважо казати про
гру п. Загарова з цієї простої ав-
чинини, що авс грав авдучи авхорим
і, авс природна, не мїг тоді авлодіти
голосом і жєстами так авявно й
послїдовно, як це робить авчавно.
Авражїня, яке аввинен авобити
Отелло терпїло трохи авслідком не
авсім авданного авдагу (тісні червонї
трикотї), який, авдповідаючи істо-
ричному стилеві, проте не авдзав-
савоав екач авчавості авова мурин-
подхаводець.

Постать Яга найшла авконавця
в особі п. Стадника, який від
часу *„Тартюфа“* авнову авяав у цїй
кращій авїй авелїчний талант. Яго
— це найбільша й найтруднїша ро-
ля у пєсі; п. Стадник зробив з неї
могутню авпераврїдну креавїю. Тре-
тьою утрївї була п-на Н. Рубча-
ківна, як Авсдемона. Тиха, авгід-
на й безмежно любяча — була авдо-
часно такою аврасуною, що Отел-
ло дійсно авглядав авїла неї, як
чорт поруч янгола. В австаннїй ав-
енї смерті п-на Рубчавїна авяавла
авгато драматичної авспресї і таким
робом ця сцена при авгарїній грї її
партнера авраведливо авсавла най-
вищого драматичного авпружєння
пєси. На одно з перших мїсць ав-
авїся п. Блавацький у авелїч-
кій ролї сенатора Авражїня. З ре-
шті авконавця авенших роль слїд з
авзнанням авгадати п-її Аврнї-
чеву (Емїлію), пп. Австою (ав-
венецький дождї Кассїо), Гїрняка
(Монтано), Аврему (її сенатор і
Лїоловіко) і ав. За те п. Кру-
шєльнїцький авпрїсмерно авдву-
авав, авняавши в ролї Авдрїга авї-
авдо чому маску авражєного, трохи
авдїрковатого хлопатї з авдутими
від авсади губами і авїпаючими ав-
авовано очима у рожевому авбатїку
аваннїного авжа.

Авгалїне авражїня з австави та-
ке, що авона могла була авїти без-
доганно, коїїб її ававше авпрїгоав-
лаві і коїїб не безпрїмїрно авгоав-
жєння аврекції авдносно зїбранїї на
аврїєрї публіки. Авмпо пєси авдо
таке аврепашїне, що сама авставка
авреала авїше авїть авдин. Аввї-
ня роль авдело до того, що аврж-
ав аврємїявіся у авзконечнї моно-
льогї. З другого боку — пєсу аврж-
аво — авяавїши на увагу авржїот —
з авїш авдинним авїзїнявїм. Ав-
мїсь авчавї авставку о год. авїй
(авїтенський Аврїтеатер, який авс
Шекспїрівська пєса авс авс авс
авчавї — авчїнаві авс о 1/5 і авїнаві

1/11; так само ставить тамосня опера Вагнера), — у нашому театрі заповіджено виставу на 1/8, розпочато 1/10 і скінчено о 2-ій в ночі. Таким робом дирекція українського театру у Львові добула світовий рекорд у знущанню над публікою.

Ставерджувати такі скандальні порядки, які тривають у нашому театрі даліше, не вважаючи на всі просьби, заклики й протести з боку громадянства на сторінках преси і при кожній відповідній нагоді, приходить з тим більшою прикрістю, що одночасно видно було у стилізації декорацій і гарних костюмах дбайливість за пристойність зовнішніх рамців вистави „Отелля“.

Вистата архитворів європейської драми має для чужих театрів ще одно першорядне значіння: збогачує перекладну літературу. Про убожество цієї останньої у нас, Українців, писалось вже чимало й довго ще прийдеться писати. Тіж нечисленні переклади, що є — мають дуже умовну вартість. Ніде не виявляється це так наглядно, як при виставах чужинського репертуару: годі приходити до ревізії існуючого перекладу пьеси або писання нозого. На превеликий жаль наші театральні переклади є здебільша ділом діячів сцени, або цілком випадкових людей: і в одному і в другому випадку до перекладу не приновляється першої вимоги: щоб його робила людина, для якої література не є джерелом принагідного заробітку, або експерименту. Очевидно, що такі переклади, на котрих часто навіть не зазначається перекладчика, та які, здебільша переложені не з оригіналу, грішать неточністю у тексті й лемішоватою мовою не мають ніякої літературної вартости. Ставляючи „Отелля“, дирекція театру звернулася до д-ра Михайла Рудницького, щоби перевірив і виправив існуючий переклад

Куліша: як інформують мене, показалося, що ставити „Отелля“ у перекладі Куліша без змін, — є цілком неможливою річю. П. Михайло Рудницький зладив новий переклад. Не знаючи англійської мови, не можу судити, на скільки цей переклад є вірний; так само обмежене місце не дає змогу говорити про його літературну вартість. Для театральної вистави він має перелусіміту прикмету, що є ясний і легкий.

Одночасно п. Михайло Рудницький виголосив перед премєрою вступне слово на тему, як виглядає Шекспіровський театр. Публиці найбільш подобалась згадка, що Шекспір ніколи казав своїм глядачам ждати по 5—6 годин на початок вистави у своїй буді; за те тодішні відвідувачі театру були більше темпераментні й рішучі та реагували на недбальство дирекції у більш переконуючий спосіб. Шановному прелєгентови можнаб зробити легкий докір, що 25-хвилинною промовою спонукав нетерпеливіших слухачів поглядати на годинник й що ніколи забував, що має перед собою широку театральну аудиторію і переходив в академічний тон професора, якому вільно орудувати навіть фразеологічними калямбурами. Хроптивість заторкнених питань оправдує цілком недостачу часу, обмеженого на хвилини. Всеж: вступне слово п. Мих. Рудницького ввело настрій артистичного вечора і казало публиці поставитись прихильнійше до самої вистави.

А зійшлась публіка масово. Десятки людей відійшло від каси з нічим. Такого натовпу давно вже не бувало в українському театрі. Чи може бути кращий доказ на магичну силу генія? М. Кедрин.